

Nordisk Kongres i Synspædagogik den 7. til 9. september 2022

OPLEVELSE AF LÆRING I SKOLEN FOR ELEVER MED BLINDHED – HVAD HAR BETYDNING?

Bente Elisabeth Pedersen
Synskonsulent for børn og unge

En kvalitativ interviewundersøgelse

- Foretaget i 2019 i forbindelse med afgangsprøve på Master i synspædagogik og synsrehabilitering på Universitetet Sørøst-Norge
- I Danmark blandt unge med blindhed, der har gået i almen skole og deres forældre

Baggrund og problemstilling

- En særlig opgave at undervise elever med blindhed
(Socialstyrelsen, 2016)
- Inklusion, det bærende princip i dag
(Undervisningsministeriet, 1994; Undervisningsministeriet, 2017)
- Færre unge med blindhed får uddannelse og job
(Amilon, Bojsen, Østergaard & Rasmussen, 2017)
- Nogle elever trives dårligere i skolen i dag?
(Nielsen, Rangvid, Christensen, Dyssegaard, Egelund & Henze-Pedersen, 2016)

«...hvis der havde været en ny støttelærer hele tiden, så havde jeg jo både skulle ...ja, man kan sige lære min støttelærer op, hvad min støttelærer skulle gøre. Samtidig med, at jeg skulle lære lærerne, hvad de skulle gøre.» (Elev)

Formål og nytteværdi

- Fremstille elever med blindhed og deres forældres perspektiv på, hvad der har betydning for elevens mulighed for at lære gennem skoleforløbet
- For at få viden om og forståelse for, hvad der er i spil hos elever med blindhed, når deres læring skal sikres
- Kan bruges i forhold til vejledning af kommuner, skoler, lærere og pædagoger
- Forskningsspørgsmålene:
  - *Hvilke oplevelser og erfaringer har elever med blindhed med deres læring gennem skoleforløbet?*
  - *Hvilke oplevelser og erfaringer har forældre til børn med blindhed med deres barns læring gennem skoleforløbet?*
  - *Hvordan kan det forstås?*
  - *Hvad oplever elever og forældre, der har betydning for læringen?*

Metode

- Kvalitativ forskningsinterviewundersøgelse (12 interviews)
  - Hermeneutisk-fænomenologisk
(Berndtsson, 2001; Heidegger, 1926/2016; Kvale & Brinkmann, 2009; Wentzer, 2015; Zahavi, 2018)
- Forespørgselsbrev via Synsregisteret (Øjenklinikken Kennedy Centret, 2018)
- Inklusionskriterier: Punktlæsende og afgangsprøve indenfor 2 år
- 6 unge med blindhed 15-18 år og deres forældre
- Semistruktureret interview (optaget og transskriberet)
- Analyse
  - Informanternes forståelse
  - Fordybende fortolkning ud fra transformativ læring, læring i livs-verdensperspektiv og selvpsykologi
(Bengtsson & Berndtsson, 2015; Illeris, 2013; Tønnesvang, 2002)
- Etik og svagheder ved metoden (Datatilsynet, 2017a, 2017b, 2018; Kvale & Brinkmann, 2009)

Resultater

7 temaer om oplevelser med læring i skolen, der handler om:

- **at skulle tage ansvar for undervisningen**

«hvordan skulle han formidle til lærerne, altså, det der egentlig skulle have været til.»
(Forælder)

- **at kunne mestre**

”Når jeg vidste, jeg kunne klare det, og jeg kunne være på lige fod med de andre.” (Elev)

- **at føle sig motiveret**

”Selv få lov at være aktiv – kunne få lov at bidrage med noget.” (Elev)

- **intersubjektive forhold mellem elev og lærer / elev og andre elever**

”En lærer, der forstod, hvad jeg havde brug for.” (Elev)

”Virkelig fedt at blive undervist sammen med andre elever med blindhed. Man er ligesom i samme båd.”(Elev)

”De har da glemt mig et par gange, men var ellers flinke til at tage hensyn.” (Elev)

- **at lære punktskrift og bruge hjælpemidler**

"Det var en kæmpe fordel, at jeg havde lært punktskrift, inden jeg startede i skole."(Elev)

- **at blive udtrættet**

"Fordi man ligesom bliver nødt til at høre på alting, fordi det kunne jo være, der var én, der talte til mig." (Elev)

- **Tilrettelæggelse**

Mange lærerskift gennem skoleforløbet.

Manglende uddannelse af lærerne

Hvordan påvirkes elevernes selvforståelse af deres oplevelser med læring gennem grundskolen?

- Flere elever beskriver, at de er blevet en mere lukket person.
- Elever med en oplevelse af at kunne lære havde forventninger til at kunne tage en uddannelse

Konklusion

Dette har betydning for læringen i skolen:

- Engagement fra læreren og empatisk relation med eleven
- Eleven selv kan være aktive, kunne mestre og deltage
- Uddannelse af personale
- Kontinuitet i organiseringen af skoletilbud
- Betingelserne i begrænset omfang tilstede
- Ønske om muligheden for et lokalt skoletilbud

Hvad kan vi bruge resultaterne til ?

Nye undersøgelser viser, at:

- Det ikke går bedre med trivslen i folkeskolen
- Det fortsat er svært at få fodfæste i uddannelse og på arbejdsmarkedet
- Det fortsat er vigtigt at have et skriftsprog – punktskrift

- Hvad er jeres erfaringer?

- Kan vi komme med anbefalinger eller forslag til, hvordan vi fremadrettet giver elever med blindhed et skoletilbud, der matcher deres behov?

Referencer

- Amilon, A., Bojsen, L.B., Østergaard, S.V. & Rasmussen, A.H. (2017). *Blinde og stærkt svagsynedes levevilkår – Muligheder og barrierer for samfundsdeltagelse*. København: VIVE – Viden til Velfærd Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Bengtsson, J. & Berndtsson, I.C. (2015). Elevers och lärande i skolan – livsvärldsliga grunder. In: Bengtsson, J. & Berndtsson, I.C. (red.) (2015). *Lärande ur ett livsvärldsperspektiv*. Malmö: Gleerups.
- Berndtsson, I. (2001). *Förskjutna horisonter. Livsförändring och lärande i samband med synnedsättning och blindhet*. Göteborg: Göteborgs Universitet
- Datatilsynet (2018). *Fortegnelsesvejledning*. København: Justitsministeriet 2018. Hentet den 24. august 2018 på: <https://www.datatilsynet.dk/media/6567/fortegnelse.pdf>
- Datatilsynet (2017a) . *Generelt om forskning og statistik*. København: Datatilsynet. Hentet den 24. august 2018 på: <https://www.datatilsynet.dk/emner/forskning-og-statistik/generelt-om-forskning-og-statistik/>
- Datatilsynet (2017b). *Samtykke*. København: Justitsministeriet. Hentet den 24. august 2018 på: <https://www.datatilsynet.dk/media/6562/samtykke.pdf>
- Heidegger, M. (2014). *Væren og Tid*. (2.udg. C.R. Skovgaard overs.). Aarhus: Forlaget Klim. (Udgivet 1926 med titel: *Væren og Tid*)
- Illeris, K. (2013). *Transformativ læring & identitet*. København: Samfundslitteratur.

- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interview. Introduktion til et håndværk*. Hans Reitzels Forlag.
- Nielsen, C.P., Rangvid, B.S., Christensen, C.P, Dyssegaard, C.B., Egelund, N. & Henze-Pedersen, S. (2016). *Inklusion i Folkeskolen. Sammenfatning af resultaterne fra Inklusionspanelet. Rapport*. København: SFI Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Hentet den 7. december 2017 på: <https://www.sfi.dk/publikationer/inklusion-i-folkeskolen-12628/>
- Socialstyrelsen (2016). *Forløbsbeskrivelse: Rehabilitering og undervisning af børn og unge med alvorlig synsnedsættelse 0-18 år*. Odense: Socialstyrelsen
- Tønnesvang, J. (2002). *Selvet i pædagogikken – en selvpsykologiens bidrag til en moderne dannelsepædagogik*. Aarhus: Forlaget Klim.
- Undervisningsministeriet (1994). *Salamacaerklæringen og Handlingsprogrammet for specialundervisning*. Hentet den 13. marts 2019 på: <http://static.uvm.dk/Publikationer/1997/salamanca.pdf>
- Undervisningsministeriet (2017). *Bekendtgørelse af lov om folkeskolen*. LBK nr. 1510 af 14/12/2017. Hentet den 10. marts 2019 på: <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=196651>
- Wentzer, T. S. (2015). *Introduktion til Heideggers Væren og Tid*. Aarhus: Klim
- Zahavi, D. (2018). *Fænomenologi. En introduktion*. Samfundslitteratur.
- Øjenklinikken Kennedy Centret (2018). *Synsregisteret. Årsberetning 2016/2017*. Hentet den 11. marts 2019 på: <https://www.rigshospitalet.dk/afdelinger-og-klinikker/hovedorto/oejenklinikken/synsregisteret/Documents/synsregisteret-aarsberetning-2016-2017.pdf>

Nordisk Kongres i Synspædagogik den 7. til 9. september 2022